

Вера КАРЭЛАВА:

«РАНА НАС УСПРЫМАЦЬ ЯК ЛЮДЗЕЙ МІНУЛАГА ЧАСУ»

Памятаеце крылатую фразу: «Ці лёгка быць маладым»? А мы вырашылі даведацца: ці лёгка быць пенсіянерам? Асабліва калі ўсё яшчэ хочаш працаваць, жыць як мага больш актыўна. Пагаварыць пра гэта пагадзілася мінчанка Вера КАРЭЛАВА, якая доўгі час працавала ў сферы сацыяльнай дапамогі насельніцтву.

— Як прайшоў ваш першы дзень пасля выхаду на пенсію?

— Яшчэ да афармлення пенсіі разумела, што буду шукаць новую работу. Не ўяўляю сябе жанчынай, якая сядзіць дома. Людзям майго пакалення хочацца хоць цяпер атрымаць тое, што ў маладосці не было даступна. Для некага гэта падарожжы, для іншых — палепшаная якасць жыцця. А ў першы дзень я склала рэзюмэ і размясціла яго на сайтах. Гэта быў 2014 год, тады адкрывалася шмат гасцініц. Мне гэта здалася цікавай сферай дзейнасці. Прайшла ся па некаторых з іх, вельмі спадабалася ў «Гарні», дзе была вакансія загадчыцы нумарным фондам. Многаму давалося вучыцца, але мне гэта было цікава, я не саромелася звяртацца з пытаннямі да калег. Тут я адпрацавала шэсць гадоў, а цяпер у мяне ёсць новая прапанова.

— Вас не засмучае змена дзейнасці і калектыву?

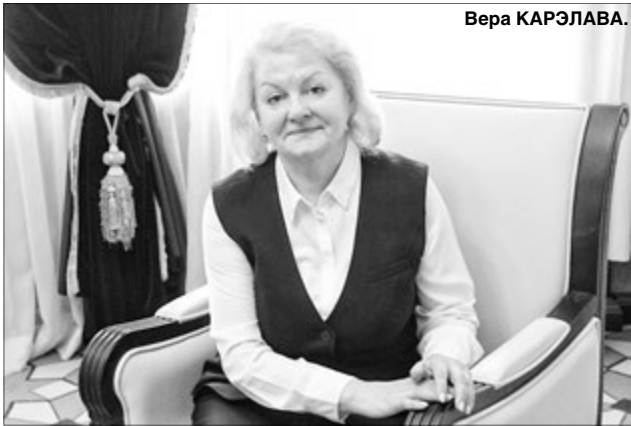
— Наадварот, мне здаецца, што гэта вельмі добра,

бо ў жыцці з'яўляецца нешта новае. Вельмі ўдзячная былому і цяперашняму кіраўніцтву «Мінатэля» за тое, што ў свой час пачалі прымаць на работу людзей перадпенсійнага і пенсійнага ўзросту. Дырэкцыя паверыла ў гэтых людзей, дала нам шанц, хоць многія гасцініцы, няхай гэта і не афішуюцца, шукалі тых жа пакаёвак ва ўзросце да 40 гадоў.

«Зносіны — вельмі важны складнік, пакуль мы сярод людзей, пакуль мы цікавыя і патрэбныя адно аднаму, мы жывём!»

— *Работнікаў пенсійнага ўзросту час ад часу абвінавчваюць у тым, што яны «трымаюцца за пасаду». У той жа час не сакрэт, што не толькі на пенсіі, але ўжо і пасля 45 гадоў работніку прапануюць пасады, заедама ніжэйшыя за яго патэнцыял...*

— Як бы чалавек ні трымаўся за пасаду, у яго ёсць наймальнік. І калі падаўжаюць кантракт з 70-гадовым кіраўніком, значыць, не бацаць альтэрнатывы. Прычын тут можа быць шмат, апошняя з якіх — свядома не фарміруюць рэзерв на кіруючую пасаду. А тое, што спецыяліст старэйшы за 45 гадоў, часам не можа атрымаць работу, якая адпавядае яго кваліфікацыі, проста прыніжае чалавека. У нас павышаецца пенсійны ўзрост, але свядомасць

Фота Юліяна ПЯСЦІКА

наймальнікаў адстае. Цяперашнія 50-гадовыя па пашпарце значна маладзейшыя псіхалагічна і фізічна, чым іх бацькі ў гэтым узросце, а нашы дзеці будуць яшчэ маладзейшыя! Таму рана нас успрымаць як людзей мінулага часу. Менавіта работнікі ва ўзросце 50+ могуць быць залатым фондам працоўнага калектыву: ёсць вопыт, адукацыя, выраслі дзеці, вырашаны бытавыя пытанні, і ўсё яшчэ цікава жыць.

— *З-за чаго, на ваш погляд, у працоўных калектывах бываюць канфлікты «бацькоў і дзяцей»?*

— Вылучыла б дзве асноўныя памылкі старэйшага пакалення. Першая: некаторыя ўзрост разглядаюць як нейкую заслугу — мне ўсе павінны, таму што мне шмат гадоў. Але ўзрост — гэта не заслуга, а хутчэй удача. Другая: калі маеш намер працаваць, трэба адпавядаць — сёння толькі на вопыце не ўтрымаешся, неабходна ўмець успрымаць навацыі. Працуючаму пенсі-

янеру трэба разумець свае магчымасці. Нехта спакойна вытрымлівае работу з поўнай нагрузкай, камусьці трэба нешта лягчэйшае, досыць і паўстаўкі.

А малодшае пакаленне часта не хоча нічога ведаць пра чалавека, акрамя ўзросту. І менавіта па гэтым крытэрыі «бракуе» калег.

— *Радзе, што мы бачым усё больш эlegantных, дагледжаных людзей пенсійнага ўзросту. А вы што робіце, каб добра выглядаць?*

— Мне здаецца, нічога асаблівага не раблю. Карыстаюся беларускай касметыкай, якая, дарэчы, добра каціруецца за мяжой. Імкнуся больш хадзіць пешшу, наведваю басейн. Калі параўнаць з маёй маладосцю — тады сядзелі па тры гадзіны ў чарзе да цырульніка, — цяпер няма такіх праблем. Можна выбраць майстроў па сваіх фінансавых магчымасцях. Я не з тых жанчын, у якіх вялікі гардэроб і кожны раз праблема:

што надзець. Лічу, што рэчаў павінна быць няшмат, але каб яны добра спалучаліся паміж сабой. Яшчэ гадоў пяць таму сказала б, што сапраўдныя зніжкі бываюць за мяжой, а ў нас так сабе. Але сітуацыя змянілася: зніжкі 50—70 % на беларускую вопратку — гэта рэальнасць. Тым больш што на зніжках часцей за ўсё бываюць класічныя фасоны, а не ультрамодныя. Ды і крамы замежных брэндаў ладзяць распродажы, там можна адзецца без вялікай страты для кашалька.

— *Як вы лічыце, гэта нармальна, калі бацькі-пенсіянеры фінансавы дапамагаюць дарослым дзецям?*

— У мяне няма адназначнага адказу, усё залежыць ад традыцый, сітуацыі ў сям'і. Не заўсёды дзеці, якім дапамагаюць, лайдакі. Але глядзіце, цяпер усё часцей нараджаюць не толькі другое-трэцяе, але часам і першае дзіця ў 38—40 гадоў. Тое дзіця ў 20 гадоў яшчэ вучыцца, а бацькам 58—60 гадоў. У мяне двое сыноў, абодва працуюць, цалкам самадастатковыя. Маё пакаленне расло ва ўмовах, калі бацькі дзяліліся з дзецьмі апошнім, таму і мне хочацца часам сваім дапамагчы.

— *А ўнукаў, напэўна, песціце?*

— Гэта таксама няпростое пытанне. Адказнасць за выхаванне дзяцей павінны несці бацькі, а не бабуля. Тое, што было добра, калі раслі мае сыны, цяпер часам не працуе, таму я па-

гадзілася з падыходамі да выхавання сына і нявесткі. Песціць унукаў можна парознаму — абняць, схадзіць у цырк, напачы піражкоў. Вядома, і падарункі хочацца зрабіць, але ў нас правіла — абмяркоўваю патэнцыйныя прэзенты з бацькамі.

— *Кажуць, у пенсіянераў тры цікавасці: унукі, паліклініка, лецішча.*

— 3 узростам, думаю, у кожнага з'яўляюцца тыя ці іншыя пытанні са здароўем. Я не выключэнне, проста навучылася жыць са сваёй праблемай. Лецішча ў мяне няма, але ёсць бацькоўскі дом на Брэстчыне. Гэта памяць пра бацькоў, таму прыводжу там адпачынак, падтрымліваю ў доме жыццё. Імкнуся, каб і дзеці з унукамі не забывалі пра спадчыну, пра нашы карані.

— *Як праводзіце вольны час?*

— Наведваю тэатры, канцэрты, люблю чытаць, як я кажу, жывыя, а не электронныя кнігі. Па магчымасці адпраўляюся ў невялікія падарожжы. Насуперак стэрэатыпам, усё можна арганізаваць за цалкам даступныя для працуючага пенсіянера грошы. Вядома, даўно асвоіла камп'ютар, усе сучасныя сродкі сувязі — гэта дапамагае падтрымліваць кантакты з роднымі, сябрамі, якія жывуць не толькі ў розных гарадах, але і краінах. Зносіны — вельмі важны складнік, пакуль мы сярод людзей, пакуль мы цікавыя і патрэбныя адно аднаму, мы жывём!

Аксана ЯНОЎСКАЯ.

Вы прасілі расказаць

ЗБЕРАГЧЫ ГРОШЫ І НЕРВЫ

Правы на дзяцей, маёмасць, жывёл, бізнес і інтэлектуальныя здабыткі муж і жонка, а таксама жаніх і нявеста могуць прапісаць у шлюбным дагаворы.

У дакуменце можна падзяліць абавязкі па доме, зарплату, рэчы, якія набылі сужэнцы, і нават тыя, якія яны яшчэ толькі збіраюцца набыць.

Шлюбны дагавор можна заключыць да шлюбу, падчас яго і ў тым ліку непасрэдна перад разводам. Ва ўсіх варыянтах добраахвотная дамоўленасць бакоў спрыяе бяспецы іх капіталаў, зберагае нервы, грошы і час пры скасаванні шлюбу і здымае пытанні па атрыманні спадчыны.

— Шлюбны дагавор — спосаб добраахвотна, без прыцягнення суда і сведак, вырашыць маёмасныя і немаёмасныя пытанні, а таксама дэталёва вызначыць моманты, якія датычацца ўтрымання непаўналетніх дзяцей і сямейных абавязкаў, — сцвярджае **Вольга ФЯДУЦІК, кансультант упраўлення натарыята і загсаў Міністэрства юстыцыі**. — Да таго ж вырашэнне маёмасных пытанняў пры заключаным шлюбным дагаворы значна таннейшае, чым праз суд.

У нейкіх выпадках шлюбны дакумент — гэта «план» на перспектыву.

— Напрыклад, у нявесты ёсць зямельны надзел, дзе з часам мяркуюць збудаваць дом. Каб вызначыць, чыя гэта будзе маёмасць, лепш скласці дагавор, інакш дом будзе сумесна нажытай маёмасцю, — тлумачыць прадстаўніца Мінюсты.

Калі дагавор складаюць да таго, як створаць сям'ю, то ён пачынае дзейнічаць толькі пасля рэгістрацыі шлюбу. Калі ж дакумент робяць ужо муж і жонка, яны могуць абазначыць тэрмін, калі дагавор павінен уступіць у сілу: з моманту натарыяльнага засведчання або ў нейкі абазначаны мужам і жонкай час, у тым ліку і перад скасаваннем шлюбу, расказала **Галіна КАВАЛЬЧУК, натарыус Мінскай гарадской натарыяльнай акругі**.

— У шлюбны дагавор з цягам часу можна дадаць змены ў выглядзе дадатковых пагадненняў, а таксама скасаваць дакумент. Пасля разводу дзеянне дагавора спыняецца, і дадаць у яго ўжо нічога немагчыма. Праўда, ёсць выключэнні — калі сужэнцы ўстанаўліваюць адносіны да нейкіх абавязкаў, як правіла, па ўтрыманні адно аднаго пасля разводу ці матэрыяльным забеспячэнні дзяцей.

Бывае, муж і жонка прапісваюць умовы выплаты крэдыту, выдадзенага на куплю кватэры. Вызначаюць, хто будзе плаціць

— Паступова беларусы пазбаўляюцца ад стэрэатыпу, што шлюбны дагавор — гэта недавер да партнёра. Колькасць дагавораў з году ў год павялічваецца, і ўсё больш людзей разумеюць перавагі гэтага дакумента, калі справа даходзіць да вырашэння маёмасных пытанняў ці аліментнаў. Летась у Беларусі было заключана 4112 дагавораў, а за тры месяцы 2020-га — ужо 1075, — паведаміў **Артур СТЭХ, памочнік старшын Беларускай натарыяльнай палаты**.

грошы, калі маёмасць праройдзе ва ўласнасць аднаго з сужэнцаў пасля разводу.

Шлюбны дагавор перш за ўсё і рэгулюе правы на ўласнасць, якая была прыдбана падчас сямейнага жыцця. І ў мужа, і ў жонкі роўныя правы на ўсю сумесна набытую ўласнасць, у тым ліку і на інтэлектуальную, згодна з артыкулам 23 Кодэкса аб шлюбе і сям'і, падкрэсліла натарыус.

— Калі адзін падчас шлюбу быў заняты вядзеннем хатняй гаспадаркі і доглядам дзяцей і не меў уласнага заробку, а другі ў гэты час пісаў вершы і карціны, то апошняе лічыцца агульным і дзеліцца папалам. Аднак у шлюбным дагаворы можна абазначыць, што творы мастацтва будуць належаць толькі іх аўтару. З іншага боку, Кодэксам аб шлюбе і сям'і забараняюцца здзелкі паміж сужэнцамі адносна маёмасці, набытай у шлюбе, — яе нельга ні падарыць, ні прадаць адно аднаму. Калі муж і жонка хочуць, напрыклад, перааформіць кватэру, набытую ў шлюбе, з аднаго на другога, то амаль што адзіны магчымы варыянт — шлюбны дагавор, у якім абазначаецца пераход права ўласнасці. Важна памятаць, што калі прадмет шлюбнага дагавора — нерухомае маёмасць, то дакумент уступіць у сілу толькі з моманту яго рэгістрацыі ў агенцтве па дзяржаўнай рэгістрацыі і зямельным кадастры.

Шмат розных умоў муж і жонка прапісваюць у шлюбным дагаворы адносна дзяцей. Гэта вызначэнне месца пражывання малага, выезды за мяжу, іх утрыманне (без уліку аліментнаў), месца знаходжання падчас канікул, наведванне секцый і гуртоў.

— У адным з дагавораў бацькі, што набылі для непаўналетняга дзіцяці кватэру, вызначаліся да дробязяў, які там павінен быць рамонт і нават мэбля, — расказала натарыус. — А аднойчы бацькі хацелі прапісаць веравызнанне малага. Такое зрабіць мы, вядома, не маглі, бо гэта закранае інтарэсы трэціх асоб. У дадзеным выпадку — дзіцяці, якое само павінна вызначыцца пасля паўналецця.

Існуюць і іншыя моманты, якія нельга адлюстравіць у шлюбным дагаворы. Напрыклад, нельга адмовіцца ад выплаты аліментнаў, нават калі другая палова атрымала вялікую спадчыну.

— У шлюбным дагаворы можна таксама акрэсліць умовы выплат агульных даўгоў мужа і жонкі і права патрабавання па абавязках, якія ўзніклі ў інтарэсах сям'і. Уключыць у дакумент можна і долю ў фондах прадпрыемства, акцыі і іншыя актывы, калі гаворка ідзе пра людзей, якія працуюць у сферы бізнесу. Аднак гэта датычыцца толькі арганізацый, зарэгістраваных на тэрыторыі Беларусі, — падкрэсліла Галіна Кавальчук. — Тое ж самае і з замежнай маёмасцю — праваўладанне ёю нельга вызначыць беларускім заканадаўствам, трэба звяртацца да законаў краіны яе прыналежнасці.

Ірына СІДАРОК.